

**Spomienky na môjho starého tatu
Ondreja Skotnického
*1888 †1968**

Mestský klub Muzeálno-galerijnej spoločnosti v Bytči
Rok 2018

V tomto roku 3.9.2018 má starý tata 130. výročie narodenia a 26.10. má 50 rokov od úmrtia, preto som sa rozhodla napísať pár spomienok. Keďže už mám 70 rokov a ako sa to povie – dnes sme tu a zajtra tu už byť nemusíme, chcem Bytčanom pripomenúť túto veľmi známu osobnosť aj z iného pohľadu, ako je všeobecne známa – hasič. Ďakujem touto cestou p. Gärtnerovi za uznanlivé slová na adresu môjho starého tatu a zhodnotenie jeho zásluh v hasičskom spolku aj v tomto časopise.

Starý tata sa narodil 3.9.1888 v Bytči v rodine Jána Skotnického *1858 †1900 a manželky Márie Skotnickej rod. Treskoňovej *? †1930. Mal tri sestry – Máriu, Antóniu a Janku. Mária *? †? Vydatá Ballayová odišla do Ameriky (USA), kde prežila celý život aj so svojím potomstvom a je tam aj pochovaná. Antónia – tetka Tóna *1892 †1968 prežila celý svoj život v Bytči a Hliníku. Vydala sa za pána Gašperca, nemala deti a pochovaná je v Bytči. Najmladšia sestra Janka *1893 †1966 bola vydatá za pána Ladislava Langa. V čase môjho detstva bola známa ako uvádzačka v kine. Mala syna Daniela – lekára v Rimavskej Sobote, kde je aj pochovaný a Silvestru, vydatá Spišáková – učiteľka žijúca v Bytči. Tetuška, ako sme ju volali, výborne piekla a bola zručná krajčírka, vyučila sa u Weinbergerov. Šlingovala (obšívala) šáliky a ozdobné vankúšiky vedela majstrovsky ušiť. Pochovaná je v Bytči.

Prvá moja spomienka so starým tatom je na I. svetovú vojnu. Bol vojakom 71. trenčianskeho pešieho pluku (obr.1a, 1b – pozdrav, 24.1.1915 Viedeň). Bol tam ako kováč, keďže v tom čase boli súčasťou vojska aj kone. V spomienkach mi kedysi povedal, ako boli v Kragujevac, kde došlo k vzbure. Hovorí o tom aj slovenský film 44. Pri tejto spomienke mi pripomenul, že nie je treba sa nikde ponáhľať, treba si zvážiť konanie a nedať sa strhnúť davom. Keď sa vojaci pripravovali na túto akciu, dali im predtým vypiť páleného na odvalu a to ich stálo životy. Mal kamaráta a ten mu povedal: „Ondrej, nepi, choď ku koňom a opatruj ich.“ Možno aj toto ho zachránilo, že sa zdravý vrátil domov.

Obr. 1a

Obr. 1b

Po vojne sa oženil s Annou rod. Šichmanovou *13.4.1892 † 5.12.1968 a mali spolu 5 detí. Syna Severína *1920 †1941 – vyučil sa u otca, pracoval u ministra Martina Mičuru ako údržbár a šofér, zomrel ako vojak v II. Svetovej vojne. Dcéra Zlatica *1922 †2004 vydatá Matiašovičová, moja mama, pracovala ako úradníčka v Tatra Banke v Bytči a po mojom narodení v pivovare až do dôchodku. S mojim otcom, Lacom Matiašovičom, postavili dom a venovali sa záhrade, pestovali jahody, cesnak a tulipány. Pochovaná je v Bytči. Syn Svorad *1924 †1985 pracoval ako technik a ekonóm v Pozemných stavbách v Ružomberku a v Žiline. Oženil sa s Alicou rod. Keglúškovou a mali tri deti – Severína, Janku a Jozefa. Ujo Svoro bol v mladosti zapálený futbalista, hrával volejbal a stolný tenis. Zomrel náhle v roku 1985, pochovaný je v Žiline. Syn Ondrej *1927 †2006 sa vyučil u otca za kováča, potom pracoval v Kovoslužbe v Bytči. Oženil sa s Máriou rod. Pánikovou a mali troch synov – Jána, Ondreja a Martina. Po otcovom vzore bol hasič, mal záľubu v poľovníctve a keďže mal dobrý hlas, spieval v kostole a na pohreboch. Pochovaný je v Bytči. Najmladším synom je Ladislav *1932 zverolekár, žijúci v Bytči. Je to veľmi známa osobnosť v širokom okolí pre svoje povolanie a ochotu pomáhať ľuďom a zvieratám. Oženil sa s Teréziou rod. Šokovou a mali tri deti – Ivetu, Annu a Ladislava. V mladšom veku bol aktívny športovec a organizátor volejbalu a futbalu v Bytči a aj medzi zverolekármi sa zúčastňoval dlhé roky na športových hrách (obr.2 – starí rodičia Skotnickí s deťmi – zľava hore Svorad, Ondrej, Ladislav, dole vľavo dcéra Zlatica).

Starý tata mal na prvom mieste vždy prácu vo „vyhni“. Pred zimou bola „ostrá kuvačka“, koníkom sa dávali zimné podkovy, do ktorých sa šróbovali štólne, aby sa koňom nešmýkalo na ľade. Chodieval do vyhne už ráno o 5:00 za tmy, toľko koníkov chodilo z Bytče aj okolia. Bytčianski gazdovia pán Marian Mahdík, pán Šipovský, pán Ďuriš a pán Játy boli stálymi zákazníkmi. Opravovali sa im vozy, brúsili sa pluhy, motyky, rýle a všetko, čo potrebovali pri práci (obr.3).

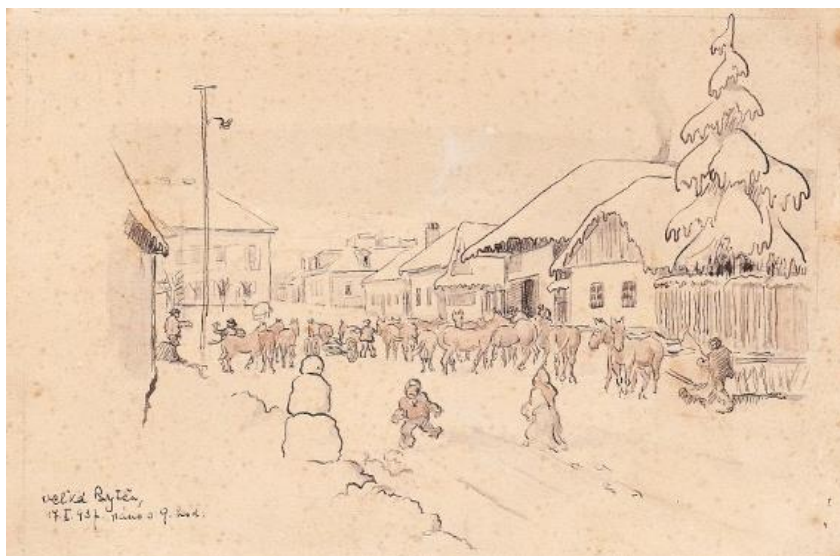
Obr. 2

Z okolitých dedín (Pšurnovice, Petrovice, Kolárovice, Veľké Rovné, Dolný Hričov) chodievali niektorí gazdovia a babke nosili gazdiné tvaroh, mlieko, maslo a vajíčka. V tom čase sa z časti platilo aj v naturáliach. Starý tata si všetko zapisoval do písanky a po jarnej výmene ťažších podkov za ľahšie letné sa vyúčtovalo. Starý tata mal učňov a tovarišov. Bývali v izbičke za vyhňou a stravovali sa u babky. Posledným učňom bol pán Róbert Cedzo z Hvozdnice, kde je dodnes kováčom. So starým tatom som chodila aj ku kolárovi – Skotnický „Pištarába“ býval v starej mešťanke, mal dielňu, kde zhotovoval kolesá na vozy. Tiež sme chodili k sedlárovi, pánovi Petrovskému – robil aj postroje na kone. Dnes je na mieste starej mešťanky Materská škola na Hurbanovej ulici a v sedlárskej dielni má holičstvo pani Janka Alakšová.

Obr. 3

V dnešnej dobe sa na autách vymieňajú kolesá zimné za letné a robí sa to v pneuservisoch, kedysi boli takýmito servismi vyhne a kováči.

Obr. 4a

reštaurácia Voloník), alebo u pána Jozefa Mahdíka – mäsiara (dom ešte stále stojí na námestí a je tam stále mäsiarstvo), hrával s nimi aj pán Hraško a môj otec, Laco Matiašovič. Hrávali mariáš, alebo preferáns – halierový. Karty hrávali aj u nás, pofajčievali a pili čaj. K ďalším obľúbeným činnostiam starého tatu patrila tanec. Moja stará mama Mária Matiačovičová často spomínala, ako sa učili tancovať a starý tata viedol tieto „kurzy“ vo veľkej sále hore u Ganzlera, v Besede – pri pivovare, alebo v katolíckom dome, dával povely na zmenu tanečníkov pri štvorylke a učil polku a valčík. Žiadna zábava, hlavne hasičská sa bez starého tatu nezaobišla. Cez leto sa chodilo na Tancovú a do Hlinického potoka, pod Mokry lúh, kde bývali majálesy a juniálesy.

Starý tata mal na starosti aj cintorín. Dlhé roky chodili ľudia k starému tatovi platiť za miesto a vykopanie hrobu na cintoríne, mesačne odvádzal peniaze na úrad. Keďže som nechcela chodiť do škôlky, bola som pri starých rodičoch, keď mama nastúpila do zamestnania v pivovare a ja som mala päť rokov. Škôlka bola pod mestským domom (dnes sú tam kaderničky) a neskôr v Mičurovej vile. Najprv bola moja pani učiteľka Jožka Tisová, neskôr pani Mária Špányová – Felcanová, obe boli priateľky mojej mamy, takže som sa tam mala dobre. Niekedy ma presvedčili, aby som do škôlky išla, ale starý tata a babka boli zárukou iných zážitkov ako škôlka. Mama mi spomínala, že som ju prosila: „Nedaj ma do škôlky, tam vyučujú o samém Staline.“

Pamätám si, ako sme sa išli pozrieť so starým tatom, či je dobre vykovaný hrob. Hrobár, pán Anička, dlhé roky robil túto službu. Niekedy sa stalo, že sme ho zastihli pri práci a ja ako päťročné dieťa som videla v jame kosti a hneď som sa pýtala, čo to je. Starý tata ma poučil, že na tomto mieste sa dlho pochováva a kostičky tam môžu byť, ale musí sa to upratať a prisypať vrstvou zeme, aby mali dušičky pokoj. Pri všetkej dôstojnosti sa správal k pozostalým, pre každého mal slovo útechy a pochopenia. Vždy mi pripomenul: „Opatruj hroby tých z rodiny, čo tu boli pred nami, lebo len vďaka nim sme my tu dnes.“ Žiaľ, v dnešnej rýchlej dobe

vidíme na cintoríne veľa opustených hrobov. V čase môjho detstva bol cintorín pekne upravený a išlo sa tam v nedeľu navštíviť našich zomrelých príbuzných.

Starý tata s babkou (obr.5) boli hlboko veriaci katolíci a svätili všetky cirkevné sviatky a samozrejmosť bola nedeľná a sviatočná svätá omša. Starý tata vedel povedať, že Pán Boh to tak dal, aby sa sviatky svätili a robota sa stihne vždy urobiť.

V nedeľu ráno sa išlo do kostola, potom na raňajky a išli sme na hádzanú. Ešte tam nebola vystavaná tribúna, len antukové, alebo škvárové ihrisko a dookola tráva. Starý tata nosil veľký dáždňik aj keď nepršalo, proti slnku. Vystrel mi veľkú vreckovku, posadil ma na ňu a zatienil dáždňikom, aby som si oddýchla. Postupne sa vybudovalo hľadisko na státie a tribúna so šatňami. Bytčianska hádzaná mala veľmi dobré meno aj v zahraničí. Naše ženy a muži hrali celoštátnu ligu a chodili sem hádzanári z Čiech, Moravy a celého Slovenska. To bol čas Martina Gregora, Borisa Bielika,

Mariana Sekulu, Stana Sučanského a ďalších. Aj ženy boli výborné, tréner a lekár pán doktor Dimitrij Pick ich vynikajúco viedol, aspoň niektoré, čo mi utkveli v pamäti – pani Vierka Reháková – Slaninková, Janka Plechárska, Terka Skotnická – Šoková, Melanka Ďurišová, Janka Macková a ďalšie. Bývali tu aj medžištátne zápasy, čo bola veľká sláva v Bytči.

V nedeľu poobede bol futbal. Bolo jedno, či sa hralo doma, alebo vonku. Na futbal som s ním išla zriedka. On však patril ku skalným fanúšikom. Chodieval s futbalistami s autobusom a až do konca života do 80 rokov bol ich „maskot“. Ešte aj v nemocnici pred smrťou sa zaujímal, ako hrajú futbalovú ligu, po obede bývali reportáže v rozhlase a v izbe mali zapnuté rádio.

Mal rád výborné domáce jedlá, ktoré babka varila. Boli to výživné polievky (hovädzia, fazuľová, hrachová, hrášková s mrveničkou, zeleninová, krúpková so zeleninou, paradajková z čerstvých paradajok), omáčky k mäsu z polievky (šalátová, hrozienková, chrenová, uhorková) a popučené zemiaky. Niekedy varila plúcka, jazyky, srdiečka s výbornou omáčkou. Často varievala z múky (šúľance – púčky, knedle slivkové, marhuľové, čerešňové, krajance, fliačky), alebo piekla kysnuté koláče s rôznymi náplňami (zemiaková s cibuľkou a slaninkou, kapustová kyslá aj sladká) a záviný makové, orechové a marcipánové. Na Nový rok vždy starý tata robil „zbojníku“. Je to lahôdka na pohľadanie, ktorú stále pripravujem na rôzne slávnostné udalosti a aj rodiny mojich synov si ju veľmi obľúbili. Starý tata ma naučil, ako pripraviť túto delikatesu. Je veľmi dôležitá príprava mäsa – naklepanie na tenko, primerane osoliť, okoreniť a ukladať do pekáča so slaninkou a cibuľou na stojato. Piecť sa musí tri hodiny.

Pán profesor MUDr. Ján Červeňanský – ortopéd bol celoživotný priateľ starého tatu. Keď prišiel v lete do Bytče, vždy sa pripravovala zbojnícka. Ujo Janko, ako sme ho v rodine volali, mal starého tatu veľmi rád, pokiaľ niekto z rodiny trpel vážnym ochorením, mohli sme sa na neho obrátiť, vždy ochotne pomohol. Často chodil prednášať po celom svete a vždy poslal pozdrav

starému tatovi s milou spomienkou na Bytču. Treba povedať, že aj otec uja Janka bol kováčom a keďže rodičia aj sestra mu skoro zomreli, spojivo s Bytčou mal cez starého tatu a rodinu Fridrichovských, kde vždy cez leto pár dní aj s pani manželkou Ňutou pobudli. Ujo Janko je pochovaný v Bytči na cintoríne aj s tetou Ňutou v hrobe rodičov, ako si to za života prial.

Starý tata vždy vravieval, že peknú a pokojnú smrť si treba zaslúžiť a jemu sa aj toto podarilo. Jeho manželka, naša babka ochorela a už dlhšiu dobu ležala na posteli. Starý tata jej dal urobiť truhlu u stolára, pána Jána Zacharu. Aj on mal zdravotné problémy, celý život vysoký krvný tlak, čo bolo dôsledkom ťažkej práce vo vyhni. Vek a prežitý neľahký život ho patrične poznačili, ale nesťažoval sa, život bral vždy z krajšej stránky. Zo soboty na nedeľu, 26.10.1968, sa necítil dobre, ale ráno vstal, išiel do kostola na svätú omšu a odtiaľ do polikliniky k lekárovi. Lekár po prehliadke usúdil, že treba ísť do nemocnice do Žiliny. Odviezol ho sanitkou pán Bohuš Sakala. Tam sa internom oddelení ho prijali s diagnózou infarkt. Uložili ho na izbe a vedľa ležiaci pacient sa ho opýtal, ako sa volá a odkiaľ je a starý tata povedal, že je Skotnický z Bytče. Zhodou okolností bol tento pán priateľ syna Svoráda a hneď mu aj oznámil, že priviezli otca do nemocnice. Ujo Svoro zatelefonoval mojej mame, že starý tata je v nemocnici, že stav je vážny, aby aj s bratom Ondrejom ihneď prišli. Priniesli mu papuču a prial si hruškový kompót. Pri návšteve boli prekvapení, že bol spokojný, počúval reportáže z futbalu, len sa sťažoval, že sa mu ťažko dýcha, ale dali mu kyslík a bol spokojný. Návšteva odišla a o ôsmej hodine večer volali z nemocnice, že starý tata zomrel. Spolupacient povedal, že zaspal a v spánku odišiel do večnosti. Keď mal starý tata pohreb, bol slnečný jesenný deň a zišlo sa veľmi veľa ľudí. Smútočný sprievod išiel od domu na Kollárovej ulici (nebol ešte dom smútku a pohreby sa takto konali), po ulici Stanka Bíroša na námestie, popred lekáreň a naprieč námestím do Ganzlerovej ulice. Keď sme vchádzali do tejto ulice, ešte nebolo vidieť koniec smútočného sprievodu prichádzať na námestie. Prešli sme okolo Mičurovej vily do

cintorína. V kostolíku svätej Barbory bola smútočná bohoslužba a rozlúčka so starým tatom. Pochovaný je na Bytčianskom cintoríne.

Aj touto cestou by som sa chcela poďakovať môjmu starému tatovi, že ma dobre pripravil na život a jeho slová sú stále živé, dajú sa aplikovať aj na dnešný život. Svedomitá práca, primeraná zábava, pomoc a ochota každému v každej životnej chvíli stáť po boku. Po starom tatovi zostala nezmazateľná stopa päť detí, desať vnúčat, dvadsať pravnúčat a dvadsaťjeden prapravnúčat.

Zapísala dňa 30.04.2018, Anna Lukačková rod. Matiašovičová, najstaršia vnučka

Klub muzeálnej a galerijnej spoločnosti

Autorsky a redakčne spracovali:

© Anna Lukačková rod. Matiašovičová

PhDr. Martin Gácik

Bc. Peter Drábik

Vydal Klub muzeálnej a galerijnej spoločnosti v Bytči v spolupráci s OZ GALZA.

Povolil Okresný úrad v Bytči, dňa 12. 12. 2000 pod číslom OÚ 3/2000. Vytlačené bez apretácie. Vydané v roku 2018.